

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ

Органам державної влади за
списком

вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001
Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-83
E-mail: themis@minjust.gov.ua
http://www.minjust.gov.ua
Код ЄДРПОУ 00015622

№ _____
На № _____

Щодо виконання рішення Європейського суду з прав людини
у справі «Ченчевік проти України»

18 липня 2019 року Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) було ухвалено остаточне рішення у справі «Ченчевік проти України» (заява № 56920/10).

Європейський суд у цій справі констатував порушення матеріального та процесуального аспекту статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з жорстоким поведінням із заявником з метою отримання його зізнавальних показань та непроведенням органами влади ефективного розслідування такого поведіння, а також порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з відсутністю будь-яких законних підстав для затримки у складанні протоколу після позбавлення заявника свободи (*стислий виклад додається*).

Звертаємо увагу, що сума грошових коштів, яку Уряд України повинен сплатити на виконання зазначеного рішення Європейського суду становить **19 500** (дев'ятнадцять тисяч п'ятсот) **євро**.

Відповідно до пункту 1 статті 46 Конвенції та статті 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» рішення Європейського суду є обов'язковими для виконання.

Під виконанням рішення Європейського суду слід розуміти виплату відшкодування, а також вжиття державою додаткових заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного в рішенні Європейського суду; та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстави для надходження до Європейського суду аналогічних заяв проти України у майбутньому.

За цими критеріями Комітет міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) здійснює оцінку виконання державою рішень Європейського суду, виходячи з інформації, наданої державними органами щодо заходів, вжитих на виконання вказаних рішень. Відповідні положення закріплені у Правилах КМ РЄ щодо контролю за виконанням рішень Європейського суду та умов дружнього врегулювання (10 травня 2006 року).

Обсяг та суть заходів загального та індивідуального характеру, необхідних для виконання кожного конкретного рішення Європейського суду,

ОБСЛНАРС	
кількість аркушів:	20
осн. док.	2
додаток	3
Міністерство юстиції України	
31083/6223-30-19/5.2.2 від	
21.08.2019	

безпосередньо залежать від характеру порушень, констатованих Європейським судом.

У цьому рішенні Європейський суд зауважив, що наявні докази, характер тілесних ушкоджень заявника, а також відсутність правдоподібного та детального пояснення походження тілесних ушкоджень є підставою для несприятливого висновку, що заявника було піддано жорстокому поводженню працівників міліції. Крім того, Європейський суд зазначив, що «...отримані заявником тілесні ушкодження, а саме перелом ребер та пневмоторакс, свідчать про суворість зазначеного заявником жорстокого поводження. Згідно з наданим заявником описом це поводження здійснювалося за зачиненими дверима у відділі міліції, де заявник не мав засобів для захисту. Ніщо не свідчить про те, що застосування фізичної сили було необхідним внаслідок власної поведінки заявника...» (пункт 79 рішення).

Європейський суд також вказав, що перевірка тверджень заявника про катування «...тривала два роки, упродовж яких прокурори шість разів відмовляли у порушення кримінальної справи щодо працівників міліції і п'ять разів ці постанови пізніше скасовувалися вищестоящими органами прокуратури або судом як передчасні, незаконні та обґрунтовані поверхневим розслідуванням. З огляду на підстави для таких скасувань і подальше повторне розслідування Суд вважає, що ці постанови свідчать про серйозні недоліки у розслідуванні, спричинені проблемами структурного характеру в Україні (див. рішення у справі «Олександр Смирнов проти України» (*Aleksandr Smirnov v. Ukraine*), заява № 38683/06, пункт 61, від 15 липня 2010 року)» (пункт 70 рішення).

Проблема жорстокого поводження працівників правоохоронних органів та непроведення розслідування скарг осіб на таке поводження є системною в Україні, на що Рада Європи неодноразово звертала увагу державних органів України. Станом на цей час питання перебуває під посиленням наглядом КМ РЄ, який очікує від Уряду України детальну інформацію про проведення ефективного розслідування кожної такої окремої справи.

Востаннє КМ РЄ розглядав питання виконання Україною рішень цієї категорії (група справ «Хайло») у вересні 2018 року, результатом чого стало прийняття рішення в якому Україні наголошено на нагальній необхідності проведення ефективного розслідування у кожній такій справі з урахуванням принципів Конвенції, втілених у практиці Європейського суду. Зокрема, мова йде про проведення ефективного розслідування у справі після ухвалення рішення Європейським судом.

Таке нове розслідування повинно враховувати недоліки розслідування, попередньо встановлені Європейським судом, і забезпечити їх виправлення. У випадку, якщо нове розслідування провести неможливо, органи влади повинні зазначити та обґрунтувати причини, які унеможливають нове розслідування, оскільки відповідно до практики Європейського суду результат провадження є не обов'язковим, обов'язковим є здійснення заходів (п. 176 рішення у справі «Гонгадзе проти України»).

З огляду на характер порушень, констатованих Європейським судом у справі «Ченчевік проти України», з метою забезпечення виконання цього

рішення Європейського суду, а також недопущення аналогічних порушень у майбутньому прошу:

- 1) не допускати жорстокого поводження працівників поліції з особами під час затримання та тримання під вартою, а також забезпечувати вчасну фіксацію такого затримання;
- 2) забезпечити належне та ефективне процесуальне керівництво під час досудового розслідування кримінальних проваджень за фактами жорстокого поводження працівників правоохоронних органів;
- 3) внести запис до Єдиного реєстру досудових розслідувань та провести ефективне розслідування за встановленими Європейським судом у цій справі фактами жорстокого поводження працівників районного відділу міліції Харківського міського управління ГУ МВС України в Харківській області із заявником Ченчевік Віталієм Анатолійовичем 31 березня 2010 року;
- 4) не допускати незаконного та необґрунтованого тримання осіб під вартою;
- 5) врахувати зазначену інформацію в роботі та довести висновки Європейського суду у вказаній справі до відома працівників національної поліції та прокуратури;
- 6) Національну академію внутрішніх справ України та Національну академію прокуратури України – забезпечити включення рішення Європейського суду у цій справі до програм підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів досудового розслідування.

З метою забезпечення належного звітування КМ РС прошу повідомити про результати розгляду цього листа **до 02 вересня 2019 року**.

Крім того повідомляю, що найближчим часом автентичний переклад вказаного рішення буде надрукований у збірнику нормативно-правових актів «Офіційний вісник України» та розміщений на офіційному сайті Міністерства юстиції України (www.minjust.gov.ua).

Додаток: стислий виклад рішення у вказаній справі в 1 прим.

**Заступник Міністра –
Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Іван ЛІЩИНА

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЧЕНЧЕВІК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF CHENCHEVIK v. UKRAINE)
(заява № 56920/10)

Стислий виклад рішення від 18 липня 2019 року

31 березня 2010 року заявника було затримано за підозрою у збуті наркотичних засобів. Згідно з твердженнями заявника, він зазнав жорстокого поводження працівників Жовтневого районного відділу міліції Харківського міського управління ГУ МВС України в Харківській області (далі – відділ міліції) з метою отримання від нього зізнавальних показань. Побояючись подальшого жорстокого поводження, заявник надав письмові показання щодо причетності до виготовлення та збуту наркотичних засобів.

Згодом щодо заявника було порушено кримінальне провадження у зв'язку з незаконним виготовленням та збутом наркотичних засобів. Протокол затримання заявника було складено о 00 год. 25 хв. 01 квітня 2010 року. Того ж дня заявника було доставлено до міської клінічної лікарні, де у нього було зафіксовано низку тілесних ушкоджень та проведено дві операції.

Захисник заявника звернувся до Головного управління МВС України в Харківській області зі скаргою на незаконне тримання заявника під вартою 31 березня 2010 року та жорстоке поводження з ним у відділі міліції у цей день. У задоволенні вимог було відмовлено.

Пізніше мати заявника та його захисник, діючи від його імені, звернулись до районної прокуратури зі скаргою на жорстоке поводження з ним працівників міліції. Прокурор виніс постанову про відмову у порушенні кримінальної справи у зв'язку з відсутністю складу злочину, яку було скасовано вищестоящим прокурором як передчасну та неповну. Згодом прокурор неодноразово виносив постанови про відмову у порушенні кримінальної справи щодо працівників міліції на тих самих підставах, які скасовувались вищестоящим прокурором та районним судом з тих же підстав.

У листопаді 2013 року провадження щодо заявника було закрито у зв'язку з внесенням змін до офіційного переліку речовин, обіг яких був заборонений, з огляду на, що заявник більше не вважався особою, яка вчинила злочин.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав і основоположних свобод (далі – Конвенція) на катування працівниками міліції 31 березня 2010 року та непроведення ефективного розслідування на національному рівні у зв'язку з цим, а також за пунктом 1 статті 5 Конвенції на те, що слідчий склав протокол про його затримання як підозрюваного через понад десять годин після фактичного затримання. Крім того, заявник висував низку інших скарг за статтею 3 та пунктом 3 статті 5 Конвенції.

Розглянувши скарги заявника за статтею 3 Конвенції, Європейський суд зауважив, що національні органи влади не відреагували на скаргу заявника на жорстоке поводження з належним рівнем старанності та дійшов висновку про порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції у зв'язку з цим. Крім того, Європейський суд вказав, що жорстоке поводження із заявником було навмисним та спрямованим на отримання від нього показань щодо злочину, у вчиненні якого він підозрювався. Європейський суд дійшов висновку, що відповідне жорстоке поводження у цілому та з урахуванням його мети і суворості становило катування у розумінні статті 3 Конвенції, отже, було порушено матеріальний аспект цього положення Конвенції.

Щодо скарг заявника за пунктом 1 статті 5 Конвенції Європейський суд звернув увагу на відсутність будь-яких законних підстав для затримки у складанні протоколу після позбавлення заявника свободи 31 березня 2010 року та констатував порушення цього положення Конвенції.

Розглянувши решту скарг заявника за статтею 3 та пунктом 3 статті 5 Конвенції, Європейський суд зазначив, що основні юридичні питання у цій заяві були вирішені та дійшов висновку про відсутність необхідності у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті цих скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Оголошує прийнятними скарги на стверджуване катування у відділі міліції 31 березня 2010 року та непроведення ефективного розслідування у зв'язку з цим, а також на незаконність тримання заявника під вартою у відділі міліції у зазначену дату;
2. Постановляє, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку з катуванням заявника представниками держави;

3. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції у зв'язку з непроведенням ефективного розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження;
4. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції;
5. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати питання прийнятності та суті решти скарг заявника за статтями 3 і 5 Конвенції;
6. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 16 000 (шістнадцять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди, якої зазнав заявник, які мають бути сплачені заявнику;
 - (ii) 3 500 (три тисячі п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені на банківський рахунок представника заявника, пана Г. Токарева;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
7. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»